

VÁLTOZÁSOK Idén a lakosság vásárlóereje mintegy 2,5 százalékkal csökken. Ezzel az idei 2006 óta immár az ötödik év lesz, amikor – a tavalyi stagnálás kivételével – csökken a lakosság fogyasztása – írja elemzésében a GKI kutatásvezetője.

ÚJRA CSÖKKENNEK A REÁLKERESETEK

Komoly áldozatokkal jár az idén a bérek szinten tartása vagy emelése. A kormány kompenzációs rendszerrel segítené a munkavállalókat, a cégek más megoldásokban is gondolkodnak.

Udvardi Attila

A jelentős adóváltozásokkal beköszöntő év első két hónapjában 5,5 százalékkal nőttek a bruttó átlagkeresetek, míg a nettó bérek – a családi kedvezmény figyelembevételével – 2,5 százalékkal haladták meg az egy évvel korábbi szintet. A versenyszférában az első két hónapban átlagosan 7 százalékos volt a bruttó keresetnövekedés (ami magasabb, mint a kormány által megfogalmazott 5 százalékos béremelési ajánlás).

A havi rendszerességű keresetek átlagosan 9,9 százalékkal nőttek, a nem rendszeresek viszont csaknem 25 százalékkal csökkentek. Ez jelentős részben a magas bázis következménye – a 2010 végi prémiumok jelentős részét ugyanis a lecsökkentett szja-kulcs miatt 2011 elején fizették ki –, de fontos szerepe lehetett az alapfizetések kényszerű emelését ellensúlyozó munkaadói magatartásnak és a romló konjunktúrának is. A legalább 5 főt foglalkoztató cégek (melyek alkalmazotti létszámukat tekintve a kettős könyvvitelt vezető vállalkozások kb. 84 százalékát képviselik) többsége tehát a kormányzati elvárásoknak megfelelően arra törekedett, hogy az alapberekben igyekezzen kompenzálni munkavállalóinál az adójóváírás megszüntetése és az egészségbiztosítási járulék emelése okozta negatív hatásokat. Ehhez szigorú feltételekkel, de segítségükre van a kormány által biztosított adókedvezmény, illetve kiegészítő támogatás igénybevételei lehetősége. Emellett a 2012. és 2011. évi minimálbér közötti sávban keresők béreinek emelését a cégek nem kerülhették el, ami – a mindkét évben minimálbéren foglalkoztatottak esetében – mintegy 20 százalékos növekményt jelent. Feltételezhető, hogy a KSH kereseti statisztikájából kimaradó 5 főnél kisebb cégek alkalmazkodási lehetősége és szándéka mérsékeltebb, mint a náluk nagyobb foglalkoztatóké.

Az előírásokat teljesítő cégeknek azonban a bérköltség növekedése kényszerű létszámcsökkentést, illetve a részmunkaidős foglalkoztatás arányának emelkedését okozhatja. Ezt támasztja alá, hogy 2012 első két hónapjában a versenyszférában decemberhez képest 1,8 százalékkal, az előző év azonos időszakához képest pedig 1,6 százalékkal csökkent az alkalmazásban állók létszáma. (A 2011. évi átlaghoz képest 2,9 százalékkal.) Emellett számos ágazatban január-február folyamán jelentősen csökkent a teljes munkaidőben foglalkoztatottak aránya

Az alacsonyabb keresetűek esetében bérkompenzációval igyekezett a kormány ellensúlyozni a kedvezőtlen adóváltozásokat, ám ez sok vállalkozás számára komoly terhet jelent

a részmunkaidősök javára. A legnagyobb foglalkoztató iparban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak száma 1,4 százalékkal csökkent, miközben a részmunkaidősöké 1,5 százalékkal nőtt (az előző év azonos időszakához képest). A kereskedelemben ugyanezek az arányok –3,7 százalék és +12,2 százalék, a szállás-hely-szolgáltatás, vendéglátásban –8,9 százalék és +11,8 százalék, míg a mezőgazdaságban –1,4 százalék és +11,3 százalék. Utóbbi ágazatokban a minimálbérek aránya igen magas.

A vállalkozásoknál a 7 százalékos bruttó keresetnövekedése és az adójóváírás megszüntetése okozta negatív hatásokat. Ehhez szigorú feltételekkel, de segítségükre van a kormány által biztosított adókedvezmény, illetve kiegészítő támogatás igénybevételei lehetősége. Emellett a 2012. és 2011. évi minimálbér közötti sávban keresők béreinek emelését a cégek nem kerülhették el, ami – a mindkét évben minimálbéren foglalkoztatottak esetében – mintegy 20 százalékos növekményt jelent. Feltételezhető, hogy a KSH kereseti statisztikájából kimaradó 5 főnél kisebb cégek alkalmazkodási lehetősége és szándéka mérsékeltebb, mint a náluk nagyobb foglalkoztatóké.

legelő. Mivel a 2011-ben bevezetett családi adókedvezmény feltételei 2012-ben nem változtak, ezért ez idén már nem tud hozzájárulni a bruttó-nettó olló negatív nyílásának szűküléséhez. A reálkereset (az első kéthavi) 5,7 százalékos fogyasztói árindex mellett 1,9 százalékkal csökkent. Az alkalmazásban állók létszámának csökkenése következtében a nettó nominális bértömeg – mely az egy főre jutó mutatónál erősebb összefüggést mutat a fogyasztással – csak 2 százalékkal nőtt (reálértékben 3,5 százalékkal csökkent). Mindez azt mutatja, hogy idén január-februárban összességében romlott a versenyszféra kereseteinek vásárlóereje. A költségvetési szférában

fenn kívánják tartani a kompenzációs rendszert, hogy 2012-ben se csökkenjen senkinek a havi nettó jövedelme. A dolgozóknak külön nyilatkozattal kell kérniük, hogy a munkáltatójuk adjon bérkompenzációt, melyet januárig visszamenőleg folyósítanak. A jogosultságot igen bonyolult előírás szerint állapítják meg, függ a család összetételétől, a kereset nagyságától, a gyermekek számától, a munkában eltöltött időtől. Mindezek tükrében az első kéthavi kereseti adat (bruttó kereset indexe: +1,7 százalék, nettó kereset indexe: –0,6 százalék, reálkereset indexe: –5,8 százalék) még javulhat, de a reálkereset csökkenése biztosra vehető. A 2010 óta a kereseti

statisztikákban külön is szereplő nonprofit szektor (az alkalmazásban állók 4 százalékaival) átlagkeresete az elmúlt két évben (különösen tavaly) reálértékben is bővülni tudott. A 2012. január-februári kereseti statisztika alapján a reálkereset idén várhatóan itt is csökkenni fog, de a szektor létszámának elképzelhető bővülése következtében a keresetnövekménye itt biztosíthatja a vásárlóerő kismértékű emelkedését.

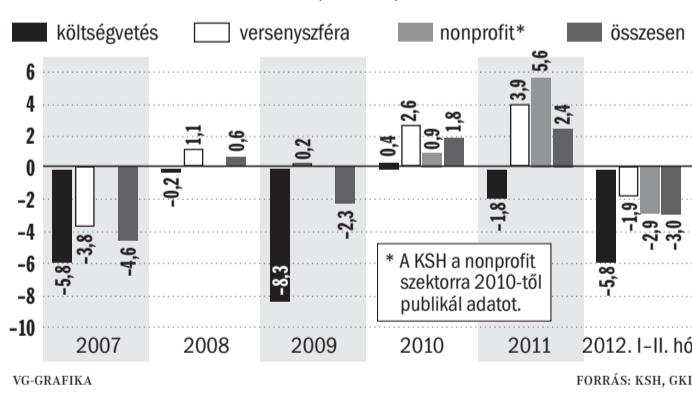
A legalább 5 fős vállalkozásoknál, a költségvetési intézményeknél és a nonprofit szervezeteknél 2012 első két hónapjában az előző év azonos időszakához képest összességében 3 százalékkal csökkent a reálkereset. Ennek mértéke

éves átlagban kisebb (2,5 százalék körüli) lehet, mivel a költségvetési szférában még javulást okozhat a bérkompenzáció, illetve az inflációban is lassulás valószínű.

Szigorodnak a béren kívüli juttatásokkal kapcsolatos szabályok is, ami sok céget arra ösztönöz, hogy a béremelést – a nem havi rendszerességű kifizetések visszafogása mellett – e juttatások csökkentésével ellensúlyozza. Az OTP Pénztárszolgáltató által készített friss reprezentatív kutatásból kiderül, hogy idén 14 százalékkal csökkent a juttatást adó cégek száma, 7 százalékkal a béren kívüli juttatások összege.

A jövedelmek egyharmadát képviselő nyugdíjak reálértékének megőrzéséhez a költségvetésben tervezettnél nagyobb infláció következtében novemberben kiegészítő nyugdíjra lesz szükség. A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvény értelmében a tervezett infláció szerint megvalósult 4,7 százalékos emelés és a (GKI prognózisa szerint várható 5,3 százalékos) tényleges infláció szerinti emelés különbségét a költségvetésnek kompenzálnia kell. Szigorodtak a nyugdíjazás feltételei, megszünt a korhatár előtti öregségi nyugdíj, a rokkantsági nyugdíj megszűnésével a megváltozott munkaképességűek szigorúbb feltételekkel juthatnak ellátáshoz. Az egyéb jövedelmi elemek közül a családi pótlék nominális összege változatlan, az álláskeresési támogatás szabályai szigorodtak, és az egyéb szociális jövedelmeknél sincs lehetőség bővülésre. A nehezen mérhető vállalkozói jövedelmek esetében a szűkülő belföldi értékesítési lehetőségek kis eséllyel biztosítanak lehetőséget a növekedésre. A fenti hatások eredőjeként a reáljövödelmek a reálberekkel párhuzamosan, az ellátásból megegyező mértékben, körülbelül 2,5 százalékos mértékben csökkennek.

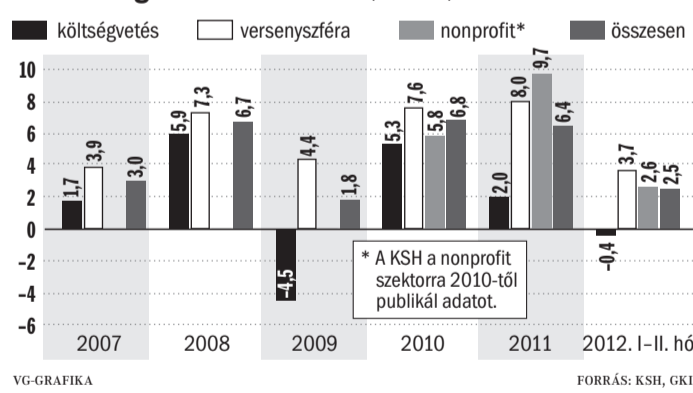
Reálkeresetek alakulása (százalék)

VG-GRAFIKA

FORRÁS: KSH, GKI

Nettó átlagkereset változása (százalék)

VG-GRAFIKA

FORRÁS: KSH, GKI

Folytatódó reform, bérkompenzáció és kiegészítő támogatás

IDÉN FOLYTATÓDOTT a tavaly megkezdett szja-reform. A legfontosabb változás, hogy a 202 ezer forintos havi bruttó jövedelem alatt kivezetik a szuperbruttó adóalapot, míg 202 ezer forint felett teljes egészében megmarad. Ennek értelmében a tényleges adó mértéke havi 202 ezer forint alatt 16 százalék, e felett pedig továbbra is 20,32 százalék. Ez a változás átlagosan 5 százalékos adóteher-csökkenést jelent. Az emiatt kieső állami bevételek kompenzálása ér-

dekében teljesen megszünt az adójóváírás intézménye, továbbá 1 százalékponttal, 8,5 százalékra emelkedett az egészségbiztosítási járulék mértéke. A fenti hatások összességében – változatlan bruttó bér esetén – a nettó közel 11 százalékos csökkenését okozzák. Ennek kompenzálására a kormány a tavalyi 78 ezer forintos minimálbért, nettó érték szinten tartása érdekében 93 ezer forintra emelte (a garantált bérminimumot 94-ről 108 ezerre).

AZOK A CÉGEK, amelyek az egyes kereseti sávokhoz kapcsolódó elvárt béremelést minden dolgozójuk esetében teljesítik, a korábban munkáltatói tb-járatásokról nevezett szociális hozzájárulási adóból levonhatják a béremelések 5 százalékot meghaladó részének költségeit. Számos esetben az 5 százalékos béremelés fedezete sem biztosított a vállalkozásoknál, így a munkavállalók nettó bére csökkenhet. A kormány ezért kiegészítő támogatásról döntött.

Azok a cégek kaphatnak támogatást, amelyek az összes dolgozójuknál teljesítik a bérkompenzációt. További kritérium, hogy a vállalkozás átlagos állományának létszáma a tavalyihoz képest az idén nem csökkenhet, a teljes munkaidős foglalkoztatásból részmunkaidőbe kerülők aránya pedig nem lehet több 20 százaléknál. Az is fontos szabály, hogy a foglalkoztatónál a 2011-es bruttó átlagkereset nem haladhatja meg a 215 ezer forintot.